

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Даниела Венциславова Георгиева
Международно висше бизнес училище - Ботевград
Професионално направление: 3.8. „Икономика“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор ”
в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки
Професионално направление 3.8. „Икономика“

Автор: Владимир Владимиров Милев

Тема: Финансиране на неправителствения сектор по време на кризи

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 522 от 18.10.2023 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси, проф. д.ю.н. Борис Велчев, съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „**Финансиране на неправителствения сектор по време на кризи**“, за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е Владимир Владимиров Милев – докторант в докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“, катедра „Финанси и застраховане“ на ВУЗФ.

Предадените от Владимир Милев материали включват автобиография, дисертационен труд, автореферат на дисертационен труд, декларация за оригиналност и достоверност, справка за изпълнението на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „Доктор“, списък на публикациите по темата на дисертационния труд и копие на самите публикации, резюмета на публикациите. Докторантът е приложил 3 публикации, свързани с темата на дисертационния труд.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Владимир Владимиров Милев е завършил ОКС Бакалавър, специалност "Връзки с обществеността" през 2015 г. и ОКС Магистър, специалност "Продуцентство и креативна

индустрия“ през 2016 г. в СУ „Св. Климент Охридски“. От 2015 г. до сега дисертантът заема позиции, свързани с разработването и контрола на проекти. Професионалният профил и кариерно развитие на Владимир Милев като координатор хуманитарни проекти има пряко отношение към разгледаната в дисертационния труд проблематика и са показателни за фокусиране на творческата му биография в сферата на проектното финансиране на неправителствения сектор в България.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Избраната от Владимир Милев тема е дисертабилна, като позволява да се открият съществени проблеми от въздействието на вида на финансиране на неправителствените организации върху възможностите за тяхното оцеляване в условията на криза. Актуалността на анализирания проблематика произтича и от необходимостта за по-задълбочен анализ на причинно-следствените връзки между избраните механизми за финансиране и постигането на устойчиви резултати от дейностите на неправителствените организации по време на криза. В този контекст настоящото дисертационно изследване притежава потенциал да подпомогне развитието на проблематиката като предложи адекватна методологическа рамка и валидирани хипотези.

В структурно отношение разработката е логически издържана и е постигната сравнителна балансираност между отделните ѝ части. Дисертационният труд обхваща обем от 170 стандартни страници, разпределени както следва: увод (7 страници); основен текст, систематизиран в три глави (149 страници); заключение (4 страници); списък на използваната литература (4 страници) и приложение, представляващо анкетната карта, използвана от автора за събиране на първични данни за целите на емпиричното изследване в трета глава. Съдържанието на дисертационния труд е илюстрирано посредством 18 бр. таблици и 24 бр. фигури. Библиографската справка съдържа 106 източника, от които 33 научни заглавия на кирилица и 73 на латиница. Сред използваните информационни източници има 15 сайта от Интернет.

В увода Владимир Милев сполучливо обосновава значимостта на избраната тема и ясно дефинира целта, изследователските задачи, предмета, обекта, също така и ограничителните условия в дисертационния труд. Основната теза, застъпена от автора е, че „за финансирането на неправителствените организации по време на финансово-икономически кризи съществуват възможности, които биха довели за развитието и утвърждаването на организациите като партньор и изпълнител“. От основната теза са изведени за валидиране пет работни хипотези. Използваните научноизследователски методи и подходи позволяват

провеждането на научно изследване по избраната проблематика, както и аргументиране на поставените от дисертанта теза и хипотези.

Първа глава на разработката е с наименование „Същност, възникване и специфика на неправителствените организации и тяхното финансиране“. В нея се прави ретроспекция на появата и развитието на юридическите лица с нестопанска цел, като се поставя акцент и върху видовете неправителствени организации – тяхната роля и функции в контекста на възможностите им за финансиране. Фокус на разписаното в главата са и основните видове кризи, както и влиянието им върху дейността и финансирането на неправителствените организации.

Втората глава на дисертационния труд е с наименование „Механизми за финансиране на неправителствени организации“. Тя е фокусирана върху по-задълбочен анализ на основните вътрешни и външни източници за финансиране на дейността на сдружения и фондации. Разгледани са спецификите в краткосрочното и дългосрочното планиране на финансиранятия в неправителствения сектор. Изведени са някои зависимости между рамката на корпоративното управление на неправителствените организации и стратегическото ръководство на организацията, механизмите за контрол, мониторинг и отчетност. Предложени са криптовалутите, блокчейн технологията и умните договори като инструменти за финансиране на дейността на фондации и сдружения, като са отчетени потенциални ползи и рискове от използването им. Обосновано е изведен изводът, че „зависимостта на неправителствения сектор от финансирането е фактор, който определя степента на неговата самостоятелност и развитие“.

Трета глава с наименование „Финансиране на неправителствения сектор по време на кризи – предизвикателства и възможности“ е посветена на отражението на световната финансова криза през 2007-2008 г. и на COVID-19 пандемията върху приходите на неправителствените организации. Предложени са Scrum и Kanban методите за управление на проекти на фондации и сдружения в условията на криза. Представени са данни от направено авторово анкетно проучване през 2021 г. сред неправителствени организации в страната.

Стилът на разработката са на необходимото научно ниво. С конкретни препратки са указани източниците, които авторът е използвал. В представения дисертационен труд не е открито наличие на плагиатство, като въз основа на изложеното считам, че в структурно отношение представената разработка отговаря на изискванията за дисертационен труд.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Владимир Милев може да очертае и научно аргументира своите виждания по разглеждания проблем, като предлага методически решения и обосновани предложения. В този контекст представеният дисертационен труд притежава доказателства за научно-приложни резултати, като същите могат да се систематизират и прецизират по следния начин:

- Обогатена е литературата на основата на направения анализ за ползите и рисковете от използването на криптовалутите, блокчейн технологията и умните договори като инструменти за финансиране на дейността на неправителствените организации.

- Успешно са очертани предизвикателствата пред дейността на неправителствените организации и възможностите им за финансиране в условията на криза.

- Направен е анализ на влиянието на Световната финансова криза от 2007 – 2008 година и COVID-19 пандемията върху дейността на неправителствените организации и способността им за осигуряване на устойчиво финансиране.

- Обосновани са ролята и значението на сектора за преодоляването на негативните ефекти от кризите.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантът е представил 3 (три) самостоятелни научни публикации, от които 2 (две) статии в списания с научно рецензиране и 1 (един) доклад в сборник с научно рецензиране от международна научна конференция. Представените от Владимир Милев научни публикации са свързани с темата и съдържанието на дисертационния труд и отговарят на необходимия брой публикации.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Кандидатът отговаря на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионалното направление 3.8. Икономика, като посочените в справката на Владимир Митев данни по наукометрични показатели са коректни.

7. Автореферат

Авторефератът е в обем от 38 страници, вкл. титулна страница, публикации по темата и основен текст. Той отговаря на изискванията, като вярно и достоверно представя обхвата, съдържанието и резултатите от научното изследване.

8. Критични забележки и препоръки

Смятам, че дисертационният труд е формиран целесъобразно в структурно отношение, като показва персоналният подход на автора по проблема. Препоръчвам в бъдеще Владимир Митев да публикува своя труд като обърне внимание на някои предложения, препоръки и теми за размисъл:

1) Подходящо и полезно е авторът да въведе дефиниции на използваните от него понятия, с цел да се избегнат евентуални последващи дискусии (пр. „финансираща организация (донор)“; „частна фондация“ и др.), както и да направи разграничение на термините „устав“ и „учредителен акт“ (стр. 32). Въпреки, че и двата документа служат за учредяване на неправителствена организация, те са различни в зависимост от това дали се учредява фондация или сдружение.

2) Препоръчвам на автора да прецизира твърдението си, че „Законът специфицира правата и задълженията на ЮЛНЦ в обществена полза, без да поставя практически никаква рамка на тези в частен интерес“, като направи по-детайлен съпоставителен анализ между втора и трета глава на ЗЮЛНЦ.

3) На стр. 25 авторът прави констатация, че съществува силна зависимост между приходите на неправителствените организации и техния брой. За целите на подобно заключение е подходящо и полезно да се добави в анализа и показателя „разходи на неправителствените организации“, като в този контекст се разглежда крайния финансов резултат, а не само приходите от дейностите на организациите.

4) Подходящо е авторът да прецизира твърдението на стр. 64, че „при неправителствените организации, предоставянето или създаването на продукти, като хуманитарна помощ или услуга (например обучение), не носи печалба“. Предоставянето на услуга, пр. обучение, при определени условия генерира приходи от стопанска дейност, които служат за формиране на счетоводен финансов резултат – печалба или загуба. В този контекст препоръчвам на автора в бъдещи свои изследвания да задълбочи анализите си относно това кои финансираня и при какви условия се считат за приходи от стопанска дейност, което по същество може да окаже влияние върху управленските мотиви за използването на подобни финансираня от страна на неправителствените организации.

5) На стр. 79 авторът изразява мнение, че стандартите за финансиране от частни и публични източници са различни. Подходящо и полезно е това твърдение да бъде аргументирано като се посочи и кои стандарти се визират.

6) Поради изключителната актуалност на проблематиката считам, че би било интересно в бъдещи свои изследвания Владимир Митев по-подробно да анализира какво влияние оказват изискванията за собствено съфинансиране (собствен принос) на проектни дейности върху финансовата устойчивост на неправителствените организации в краткосрочен и дългосрочен план, и в условия на криза.

7) Без да омаловажавам стойността на събраните и анализирани първични данни в анкетното проучване на автора считам, че е необходимо преосмисляне на някои от зададените в анкетната карта въпроси. В тази връзка авторът може да използва въпросника и получените резултати като пилотно проучване, като го усъвършенства в последващи свои изследвания или използва други методи за събиране на данни (пр: индивидуални интервюта). Подходящо и полезно би било в бъдещи изследвания на автора да бъдат отчетени и дискутирани въпроси като кога организацията е учредена (в контекста на нейния опит); какви механизми за финансиране има в региона, в който извършва дейност организацията; на каква позиция е лицето, попълващо данните; в каква степен предложените от автора Scrum и Kanban методи са подходящи за организациите от гледна точка на работната сила и проектните дейности, които изпълняват; каква е ролята на организацията в осъществяваните проекти (водеща организация, проектен партньор, ръководител на работен пакет) и др. Отговорът на подобни въпроси по същество ще обогати анализа и ще фокусира изследването върху конкретни специфики на сектора, които могат да окажат влияние върху дискусиите и предложените от автора заключения.

Направените препоръки са в съответствие с общата положителна оценка на разработката.

Към автора на дисертацията бих искала да задам следния въпрос: По данни от Световния дарителски индекс (CAF World Giving Index) през 2020 г. в резултат на COVID-19 пандемията лицата, дарили пари в България са се увеличили с 16 процентни пункта в сравнение с данните от 2018 г. В същото време както сте посочили на стр. 80 предвидените данъчни облекчения в страната ни са неефективен инструмент за насърчаване на дарителството. Защо според Вас е така и каква е причината за недеклаирането на дарените средства от дарителите?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за

развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че Владимир Владимиров Милев притежава теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3.8. „Икономика“, като демонстрира качества за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, давам своята *положителна оценка* на представените за рецензиране дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам* на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Владимир Владимиров Милев в Област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“; Професионално направление 3.8. „Икономика“.

09.11. 2023 г.

Гр. София

Рецензент:

доц. д-р Даниела В. Георгиева